

Sivistysvaliokunta

Kuuleminen 10.1.20223

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) täydentämisestä

Suomen Kustannusyhdistys kiittää tulla kuulluksi ja lausuu asiasta seuraavaa:

Täydentävässä hallituksen esityksessä esitetään, että alkuperäisestä hallituksen esityksestä poistetaan 14 a §:stä alla näkyvät **korostetut** kohdat:

14 a § Teosten käyttäminen opetuksen havainnollistamiseen

Jos 13 §:ssä tai 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimuslisenssiä tai muuta käyttöilupaa, joka kattaa opetustoiminnassa tarpeellisen teoksen käytön, ei ole lainkaan tarjolla tai helposti saatavilla, julkistetun teoksen saa saattaa opetustoiminnassa yleisön saataviin ja siitä saa opetustoiminnassa valmistaa kappaleita opetuksen havainnollistamiseen edellyttäen, että teoksen käyttö tapahtuu tietyille rajatulle henkilöpiirille tarkoitettussa tilanteessa tai suojatussa sähköisessä ympäristössä. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske nuotteja eikä koulutusmarkkinoille suunnattuja teoksia.

Tekijällä on oikeus korvaukseen tässä momentissa tarkoitettusta käytöstä. Korvaus suoritetaan siten kuin 19 a §:ssä säädetään.

Siitä, mitä tässä pykälässä säädetään teoksen saattamisesta yleisön saataviin ja kappaleen valmistamisesta, ei voida poiketa sopimuksella.

Suomen Kustannusyhdistys vastustaa esitettyjä poistoja seuraavin perustein.

1 mom.

Hyödyllisen 14 a §:n tarkoituksena on varmistaa, että opetustilanteessa opettajalla on mahdollisuus käyttää kaikenlaisia aineistoja opetusta havainnollistaakseen. Jos lisenssiä tai sopimuslisenssiä ei ole saatavilla voi hän ko. pykälän pakkolisenssin turvin käyttää aineistoa siitäkin huolimatta. Käytännön tasolla merkittävin tällainen aineisto lienee YouTube-videot.

Kun on kyse koulutusmarkkinoille suunnatusta teoksesta eli kustannetusta oppimateriaalista ei pakkolisenssin tarvetta käytännössä pääse syntymään. Kustantajan ja tietokirjailijan nimenomaisessa intressissä on, että heidän tuottamaansa aineistoa käytetään havainnollistamiseen ja siksi kustantajien

lisenssit sen myös mahdollistavat. Tätä täydentää vielä sopimusalisenssijärjestelmä, joka kattaisi aineiston käytön havainnollistamiseen, vaikka kustantajan lupaehdoista nimenomainen maininta puuttuisikin tai jos kustantaja olisi lopettanut toimintansa.

Perustuslakivaliokunta nosti esille tekijänoikeuslain vaikeaselkoisuuden. Koulutusmarkkinoille suunnattujen teoksien nimenomainen poissulkeminen tekisi käytännön tasolla kirkkaaksi sen, ettei luvaton pakko-ottoa voi niihin koskaan kohdistaa. Näin käytännön tasolla ei syntyisi tulkintaongelmia koulutusmarkkinoille suunnattujen teosten osalta.

Oppimateriaalimarkkinat ovat Suomen kokoisessa maassa pienet ja käytännössä vain koulutusjärjestelmällemme suunnatut. Siten ne ovat erityisen alttiit häiriöille. Siksi on perusteltua, että koulutusmarkkinoille tarkoitetut teokset suljetaan yksiselitteisesti pakkolisenssisäännöksen ulkopuolelle ja tahattomaltakin aineiston luvattomalta käytöltä vältetään.

Aiempi pykälämuotoilussa oli onnistunut tasapaino sivistyksellisten oikeuksien ja omaisuuden suojan välillä. Olisikin perustellumpaa tuoda tämä punninta esiin pykälän perusteluissa kuin tehdä muutoksia itse pykälään.

2 mom

Toisen momentin poisto on hyvin ongelmallinen myös laajemmassa katsantokannassa kuin pelkästään niiden taloudellisten menetysten osalta, jota siitä aiheutuisi oikeudenomistajille oppimateriaali- ja nuottimarkkinalla. On Suomen oikeusjärjestyksen näkökulmasta täysin poikkeuksellista, että kansalaisten omaisuutta otetaan pakolla ilman että siitä maksetaan lainkaan korvausta. Koska 14 a § säädetty niitä harvinaisia poikkeustilanteita varten, jolloin lisenssiä tai sopimusalisenssiä ei ole saatavilla eivät taloudelliset intressit valtion näkökulmasta ole suuret. Eivät missään ainakaan niin suuret, että se antaisi perusteet oikeusjärjestyksen vastaiselle pakko-otolle ilman korvausta.

Kunnioittavasti,

Sakari Laiho
johtaja
Suomen Kustannusyhdistys

Suomen Kustannusyhdistys on kirja- ja oppimateriaalikustantajien yhteistyö- ja edunvalvontajärjestö. Yhdistys edistää kirjallisuuden levitystä, lukemisharrastusta sekä sananvapautta.

Vuonna 1858 perustettu SKY on Suomen vanhin elinkeinoelämän etujärjestö. Yhdistykseen kuuluu noin 100 suomalaista kustantamoa.